1940 ий
3
ИЮНЬ
№51 (664)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ
Маробком
ден
Горком
орган

КОЛХОЗЛАШТЕ ОБОРОННО-ФИЗКУЛЬТУРНЫЙ ПАШАМ ВИЯҤДАШ

Мемнан пиалан советский молодежь шке родинажым аралымаште доблестьым да мужествым ончыкта. Эл аралымаш — молодежын эн почетный пашаже. Тудо, шке элжым эшеат достойно арален шогашлан, военный пашам кече еда йӧратен тунемеш, кызытсе военный техникым упорно овладеватла.

Оборонный паша тунеммашым масса коклаште эшеат кумдан шараш осоавиахим пеш кугун полша, тыште осоавиахимын рольжо пеш почетан. Осоавиахим шке радамжым кече еда кушта, угыч у член-шамычым приниматлен, нунын коклаште воспитательный пашам сайын шынден, нунылан военный знанийым пуаш тырша. Тиде шотышто Марийский республикысе осоавиахим организаций шуко ончылтымашым ыштен. Тений первый кварталыште республикна мучко 200 первичный осоавиахим организаций организоватлыме, кушко 4.975 членым принимагтлыме. Тыште Марий-Турекский, Горно-Марийский районный осоавиахим организаций - шамыч сай примерым ончыктат. Горно-Марийский райОСО (председательже Криворотов йолташ) 1 ступень ВС значкистым ямдылыме ияш планым 151 процентлан да 1 ступень ПВХО значкистым ямдылыме планым 142,2 процентлан темен.

Но туге гынат, але шуко районлаште осоавиахим организаций-шамыч шке пашаштым кӱлеш семын огыт ыште, колхозник-шамыч кокла гыч угыч членыш пуртымашым компанейски гына эртарат. Тыгай уда примерым Параньгинский, Оршанский, Еласовский да Косолаповский район - шамыч ончыктат. Оршанский районышто первый кварталыште улыжат 3 первичный организацийым велэ организоватлыме, Еласовский районышто — 5 да Косолаповский районышто — 5. Тиде районласе комсомольский организаций-шамычат осоавиахимын пашажым саемдаш пеш начар полшеныт. Нуно колхозный масса коклаште умылтарымаш пашам шагал ыштат, оборонный паша тунеммашым масса коклаште кӱлеш кӱкшытыш шынден огытыл.

Мемнан элна капиталистический окружениыште улеш. Социалистический родинан обороноспособностьшым кече еда пеҥгыдемдаш Сталин йолташ мемнам эреак туныкта. Тидым ме, комсомолец-шамыч, шкенан кече еда пашаштына честь дене шукташ призван улына. Военный техникым тунеммашым кажне комсомолец деч тӱҥалын, кажне рвезе-ӱдыр марте шукташ кӱлеш.

Шкенан родинанам гражданский война жапыште тӱрлӧ тушман-шамыч деч аралымаште Ленинский комсомол героический подвигым да мужествым ончыктен. Элым аралымаште, тудын обороноспособностьшым пеҥгыдемдымаште, шкенан элешна социализмым ыштен шуктымаш верч кучедалмаште Ленинский комсомол коммунистический партийын эн достойный помощникше улмыжым рашак ончыктен да кызытат ончыкта.

Ленинский комсомол, колхозлаште оборонно-физкультурный пашам виянгдымаште эшеат активын полшышаш. Районласе осоавиахим организаций-шамыч дене пеҥгыде кылым кучен, нунылан кече еда пашаштышт практический полышым пуэн, тиде задачым эшеат кугу честь дене ыштен шукташ обязан.

Социалистический родинам аралашлан пеҥгыде кап-кылан, военный техникым сайын палыше да тудым виктарен моштышо, кеч кушеч толын лекше тушманымат кырен шалатен кертше патриот-шамычым элна требоватла. Тиде требованийым кажне комсомольский организаций, кажне комсомолец илышыш пурташ обязан. Партий ден правительствын первый ӱжмышт почешак шкенан родинанам аралаш ямде лияшлан, оборонный пашам тунемашлан кажне рвезе еҥым, кажне колхозникым осоавиахим членым шупшын шуктыман.

Йошкар-Оласе 2-шо номеран неполный средний школын тунемшыже-шамыч. Нуно испытанийым чыла предмет денат „отлично" да „хорошо" отметка дене сдатлат.

Фото М. Чуршуковын.

Районышто первый верым налшаш верч

Мемнан „Чашкер" колхоз пеленсе (Куженерский район) комсомольский организаций ВЛКСМ ЦК-н VIII—IX пленумын да партий ден правительствын решенийыштым обсуждатлымек, партийын XVIII съездын решенийже-основеш, пашам ятыр саемден.

Шошо ага паша эртарашлан чыла комсомолец-шамыч посна участкылашке пеҥгыдемдыме улыт ыле. Тиде пашаште комсомолец-шамыч активно участвоватлымылан кӧра, пырчан культурым колхозна 7 кечыште ӱден пытарен. Комсомолец - шамычын вий дене шошо ага жапыште 9 номер пырдыж газетым лукмо, нунын кокла гыч 6 номерже бригадылаште.

Колхозышто 7 еҥан комсомольский звеном создатлыме, тиде звено пашаште примерым ончыктыш, 4 кечыште ӱден пытарен. Комсомолец-шамыч кокла гыч 7 стахановец шотлалтеш, нуно кече еда паша нормым 150-200 процентлан темат.

Комсомол-шамыч кокла гыч 7 еҥ ВКП(б) историйым тунемеш, нунын кокла гыч 2 еҥ краткий курс гыч партий историйым тунем пытарен.

1939 ийыште 5 комсомолец Йошкар Армий радамышке каеныт, нуно родинам аралымаште колхозник - шамычлан примерым ончыктат. Иван Николаевич Макматовым, финский белогвардейщина ваштареш лӱдде кучедалмыжлан, правительство „За отвагу" медаль дене наградитлен.

Комсомолец - шамычын инициативышт дене 4 фермым организоватлыме. Мемнан комсомольский организаций кызыт уборочный компанийлан сайын ямдылалташ инициативым налын. Тиде пашаште комсомолец-шамыч примерым ончыктат: орва - шамыч да тулеч моло шурно погышаш инвентарь тӱрыс ямде.

Ончыкыжымат ме пашанам огына луштаре. Районысо первичный комсомольский организаций-шамыч кокла гыч первый верым налшаш верч кучедалаш эше утла тыршаш тӱҥалына.

И. И. Мокеев,

„Чашкер" колхоз пеленсе комсомольский комитетын секретарьже.

„Железнодорожник" артельын инициативыжым поддерживатлена

Ме, „Об'единение" колхозын колхозникше-шамыч (Параньгинский район) кажне колхозеш водоемым ыштыме нерген ВЛКСМ Центральный Комитет бюрон решенийжым да Воронежский область Таловский район „Железнодорожник" артельысе колхозник - шамычын письмаштым обсуждатлен, колхозный животноводство ден овощеводство виянгдымашке направитлыше мероприятий шамычым тӱрысынек одобритлена да поддерживатлена.

Тений июнь тылзыште Ляж эҥер гоч пӱям ыштен, эҥерын вӱдшым 4-5 метрлан нӧлталаш, пӱя йыр пушеҥге-шамычым шындаш, пӱяшке 3000 кол ирым колташ обязатлалтына. Кызыт начар состоянийыште улшо 25 тавым тӱҥ гычак ачалена.

„Железнодорожник" артельысе колхозник-шамычын инициативыштым поддерживатлаш да колхозлаште у водоем ыштымашым да тоштым восстановитлымашым кумдан шараш Марийский АССР-ысе чыла колхозник ден колхозница-шамычым ӱжына. Республикнан чыла лукламат чапле вӱдан, ужар, сылне верыш савырена.

Собраний кӱштымӧ почеш кидым пыштевыт:

ВЛКСМ комитетын секретарьже—**Серебряков,**

Колхоз председатель—**Зарифьянов,**

Сельсовет Исполком председатель—**Агишев,**

4-ше бригадын бригадирже—**Ахметзянов.**

ТРАКТОРИСТ-ШАМЫЧ ПАР КУРАЛМАШТЕ НОРМЫМ ЭРТАРЕН ТЕМАТ

Куженерский МТС-ын 11 номеран тракторный бригадыже шошо агам пытарымеке, майский парым куралаш пиже. Тракторист-шамыч тиде пашаштат нормым эреак эртарен темат. Теве комсомолец Шубин 20 номеран трактор дене план почеш ик кечыште 4,40 гектар олмеш 5,50—6 гектарым куралеш, 37 килограмм горючийым экономитла. Тыгак Н. Кутузов, Е. Лапукин да молат 6—7 гектарым куралыт да 30—35 килограмм горючийым экономитлат.

11 номеран тракторный бригада 24 май марте 50 гектар парым куралын да 100 килограмм горючийым экономитлен.

Бригадирын помощникше Н. Кутузов йолташ ик сменыште мыняр куралмышт нерген да горючийым мыняр экономитлымышт нерген эрлашыжымак тракторист-шамычлан умылтара.

Тиде бригадыште агитационно-массовый пашат начар огыл ышталтеш. Бригадный пырдыж газета регулярно лектеш да газетым коллективно лудмаш эреак эрталтеш.

С. А. Шишкин.

ЧАПЛЕ КОРНО ВЕРЧ

Коклалинский сельсоветысе (Сернурский район) „Чевер ӱжара" колхоз корно тӧрлатымаш пашаште активно участвоватла. Посна колхозник-шамыч Н. Рослякова, А. Абланов да молат кечаш паша нормым 175—200 процентлан темат. Корно тӧрлатымаш пашам Т. Росляков йолташ моштен вуйлата.

И. Росляков.

99

Марийский республикысе осоавиахим Центральный Советын лагерьже почылтын. Снимкыште: боевой ден политический подготовкын передовикше-шамыч огневой рубежыште (шола гыч пурлашке): А. Я. Загайнов, С. А. Торощин, А. П. Руфимов (лейтенант) да И. П. Мосунов йолташ-шамыч.

Фото М. Чуршуковын.

Кумыл нӧлтын мый присягым пуэнам

Ик эрдене, чевер кече лекме годым,
Шочмо ял гыч лектыч станцыш ужатен.
Тунам тые шӱм тангетын виян кидшым
Кучен маныч: — „Эчук, шупшал йӧратен!"
Шочмо-кушмо эл границыш мые толын,
Шӱм куан ден чот винтовкым кученам.
Элна верчын шерге мутым шӱм гыч луктын,
Тангем, шинче: мый присягым пуэнам.
Тушман шакше мемнан деке пижешак гын,
Ом чамане элна верчын илышем.
Кеч атакыш але бойыш мый пурем гын,
Сут тушманым йӧршеш кӱрышт шалатем.
Анюк, шарне мотор тымык кенгеж касым,
Коктын шокшын кид кучалын коштмынам.
Вучен илал тый йӧраталме йолташетым,
Вашлиялын ушнена ме курымлан.

А. Иванов.

Оборонный паша саемын

Токтай-Белякский РКШ пеленсе (Куженерский район) осоавиахим организаций пашам сай ышта.

Тыгак Конганурский неполный средний школа пеленсе осоавиахим организацият тений пашажым саемден. Кызыт 30 енг ПВХО значоклан да 25 енг ВС значоклан нормым сдатленыт.

А. Кошкин.

Мый призывлан ямде улам

Пӧртышкӧ йошкарармеец форман енг пурен шогале да вигак мый декем мийышат: „Шушаш боецлан!"—манын кидшым пуыш: Тиде 9 ияшем годым Васлий изам Йошкар Армий гыч тольо. Тудо тунам мылавем Йошкар Армий нерген ятыр умылтарыш.

Мый изамлан Йошкар Армийын чапле воинже лияш мутым пуышым.

Кызыт мый призывым пеш вучем. Призыв вашеш ныл оборонный значоклан нормым сдатленам. Шке политический шинчымашемым нӧлталашлан „ВКП(б) историй краткий курсым" изучатлем, кече еда газетым лудам.

Н. Соловьев,

Госбанкын Куженерский отделенийжын пашаеигже.

Ончыл молодежь комсомолыш пура

„Москва" колхоз пеленсе (Моркинский район) комсомольский организаций несоюзный молодежь коклаште политико - воспитательный пашам сайын ышта. Комсомолец-шамыч несоюзный молодежь коклаште ВЛКСМ программа ден уставым умылтарат, тӱрлӧ политический тема дене беседым эртарат.

Садланак комсомольский организаций эреак кушкеш. Тений ий тӱнгалтышыште 5 комсомолец гына ыле гын, кызыт 17 енгыш шуын. Комсомолыш угыч приниматлыме кокла гыч П. Александров, В. Смирнов, А. Кузьмин да молат общественный пашаште активно участвоватлат.

А. Смирнов.

Пионер ден школьник-шамычын оборонный соревнованийын итогшо

Пионер ден школьник-шамычын оборонный соревнованийыште 102 школа да 7642 ученик участвоватленыт.

Соревнований 2 группа дене эрталтын: икымше группышто—5—7 класслаште тунемше-шамыч, а кокымшо группышто—8—10 класслаште тунемше-шамыч. Участник-шамыч кокла гыч 2287 комсомолец, 3895 пионер да 1900 ӱдыр-шамыч. Лӱймаш дене соревнованийыште 340, ПВХО дене—482, ГСО дене—378, связь да военный топографий дене—160 команда участвоватленыт.

Соревнованийлан ямдылалтме да эртарыме жапыште угыч 836 оборонный кружокым организоватлыме, тушко 16754 школьникым ушымо. 11 тӱжем утла значкистым ямдылыме.

Соревнованийыште Горно-Марийский, Йошкар-Олинский, Пектубаевский, Сернурский, Косолаповский, Юринский да Мари-Турекский районласе школа-шамыч сай результатым ончыктеныт.

Туге гынат Килемарский, Параньгинский, Оршанский районшамыч тиде кугу важностян мероприятий эртарымаште участвоватленат огытыл. Йошкар-Олаштат соревнований организованно эртен огыл. Улыжат 2 школа гына участвоватлен.

Соревнованийыште ончыл верым налше-шамыч республиканский, а варажым Всесоюзный соревнованийыште участвоватлаш тӱнгалыт.

А. Замятин.

Призывлан куанен ямдылалтыт

Моркинский район Вуртем-Варангужский сельсовет Киров лӱмеш колхозысо допризывникшамыч шушаш призывлан куанен ямдылалтыт.

Призывник-шамыч А. Алексеев, П. Игнатьев, А. Акпаев да молат кызыт ПВХО, ВС значок-шамычлан нормым сдатленыт да ГТО значоклан сдатлат. Нуно шке политический шинчымашыштым кече еда нӧлтат. Эреак газетым, журналым лудыт.

А. Отличиев.

Допризывник-шамыч ончылно улыт

„Ленин-Сола" колхозысо (Моркинский район) допризывник-шамыч А. Николаев, А. Соколов, Н. Лаврентьев да молат призыв вашеш ныл оборонный значоклан нормым сдатлат. Нуно колхозышто примерный улыт. Садланак колхозникшамыч нуным йӧратат, сай пашаштым аклат.

В. Белов.

Родина аралымашым пенгыдемдаш—комсомолын эн кӱлешан задачыже

Молодежь коклаште военный знанийым пропагандироватлымаште кугу да почетный рольым модашлан Ленинско-Сталинский комсомол призван. Мемнан элын эргыже ден ӱдыржӧ-шамыч коклаште тудо советский патриотизм чувствым воспитатлышаш улеш, социалистический родина верч беззаветно кучедалмашке нуным ямдылышаш.

Йошкар Армий ден Йошкар Флотышто Ленинско - Сталинский комсомол кугу вий улеш. Мемнан родинан тушманже - шамыч дене кучедалмаште комсомолец-шамыч храбростьым, чудесам, отвагым да мужествым ончыктеныт.

Коммунистический партийын XVIII сʼездшын указанийжым да всеобщий воинский обязанность нерген законым приниматлыше СССР Верховный Совет IV-ше внеочередной Сессийын решенийжым илышыш пуртен, комсомолын членже-шамыч ден молодежьым военно ямдылымаште комсомольский организаций-шамыч пашам шижмашнак саемденыт. Оборонно-физкультурный паша нерген ВЛКСМ ЦК IX пленумын постановленийже комсомольский организаций-шамычын вниманийыштым военный знаний да военный специальность дене овладеватлымашлан пропагандироватлымашке направитлен.

Ынде ятыр комсомольский организаций-шамыч оборонный пашаште образецым ончыктен шогат. Тиде шотышто Крым ден Башкирийысе комсомольский организаций-шамычын активышт деч тунемаш лиеш. Симферопольский горкомын секретарьже Давликанов йолташ пулеметым изучатлен пытарен да кызыт сайын овладеватла. Симферополь оласе комсомолын Центральный райком секретарьже Барбашева йолташ ПВХО инструкторлан зачетым сдатлен да шкеак 120 значкистым ямдылен.

Комсомолын Башкирский обкомжо кодшо ийын первичный комсомольский организаций - шамычын руководительышт дене лу кечаш военный лагерым эртарымаште инициатор ыле. Башкирийын 32 районласе сборышто 2 тӱжем утла енг участвоватлен. Нуно сбор пытымеке колхозлаште, МТС-лаште да предприятийлаште оборонномассовый пашан организаторжо лийыныт.

Джидинский аймакын комсомольский организацийже (Бурят-Монгольский АССР) массовый военно-тактический ученийым эртарен. Тышке 1.500 ворошиловский всадник участвоватлен. Тыгак гранатометаний, штыковый бой да тулеч моло дене соревнованийым эртарат. Тиде аймакыште оборонный пашан успехше комсомолец ден молодежь коклаште массово - политический пашам сайын ыштымылан кӧра лийын. Оборонно-массовый пашам Армений ысе ятыр комсомольский организаций-шамычат успешно ыштат.

Камарлинский педагогический училищын чыла комсомолецше гаяк осоавиахим член улыт. 2—3 оборонный значоклан нормым сдатленыт, военный уголокым оборудоватленыт, военно - тактический ученийым систематически эртарат.

Туге гынат шуко комсомольский организацийлаште комсомол ЦК IX пленумын решенийже-шамычым огыт шукто. Ятыр комсомольский пашаенг-шамыч комсомолец ден молодежь коклаште военный учебым огыт организоватле велэат огыл, но даже шкештат военный знаний дене огыт овладеватле. Нуно тиде кугу государственный пашаште шкеныштым посторонниилан шотлат.

Шуко обком, союзный республикласе комсомол ЦК-шамыч военный вопрос-шамыч дене внештатный лекторский группын пашаштым эркын шарат. Военный стратегий ден тактикын элементарный вопрос-шамычым систематически умылтарымаш уке.

Кызытсе война кажне боец деч всесторонний подготовкым, выносливостьым, чапле физический тренировкым йодеш. Бой годым красноармеец-шамыч военный хитрость да шке шинчымашыштым тушманым сенгашлан кучылтын, ӧмело, решительно действоватлышаш улыт. Молодежь коклаште военный пропаганда шуко исторический пример-шамычым кучылтшаш. Руш калыкын военный историйже славный страницым содержатла, кудылан молодежь подражатлышаш. Тыште военный вопрос-шамыч дене лектор да пропагандист-

Тений учитель лиеш

1935—36 тунемме ийыште Кой-Солинский неполный средний школым (Сернурский район) „отлично" да „хорошо" отметка дене тунем пытарен, Пакеев Георгий шке ончыланже пеҥгыде задачым шындыш: кушкын шогышо самырык поколенийым туныкташлан учитель лияш.

Тиде шонымашыжым шукташлан шыжым Сернурский педучилищыш тунемаш пурыш да уло кумылжо дене тунемаш тӱҥале.

Тудым тений педучилищын 3-шо классыжке гыч март тылзыште РОНО Коклалинский неполный средний школыш практикыш колтыш. Педагогический училищыште налме шинчымашыжым сайын кучылтын, практикым „отлично" да „хорошо" отметка дене эртарен. Практикыште улмо жапыште общественный пашаштат активно участвоватлен. **И. Росляков.**

Тунемме ийым успешно эртарен, канаш кайышт

Б-Мушкинский начальный школышто (Сернурский район) 4-ше классыште тунемше - шамыч 25 майлан чыла предмет денат испытанийым успешно эртарен, кеҥеж каникулыш кайышт.

4-ше классым тений чылаже 16 ученик тунем лектын. Нунын кокла гыч отличник-шамыч Блинов, Богданова похвальный грамотам нальыч.

Тений тунемме ийын школа мучко успеваемость 99,9 процентыш да посещаемость 100 процентыш шуын.

2-шо класс тунемме ийым моло класс-шамыч деч поснак успешно эртарыш. Тиде классыште успеваемость ден посещаемость 100 процент. Тыште ик второгодникат уке да отличник-шамыч ятырак улыт. Тиде классыште Н. И. Масленникова тунычта.

— Тунемме ийым успешно эртарен, вес ийланат виян тунемашлан сайын канаш тӱҥална, — манылт ученик-шамыч.

Кеҥеж каникул жапыште отличник пионер-шамыч пионер лагерьыш канаш каят.

Ф. Шабердин.

МОЛОДЕЖЬЫН КУЛЬТУРНЫЙ КАНЫМАШЫЖЫМ ОРГАНИЗОВАТЛЫМАН

Пиалан советский калыкын канымашыжым культурно да веселан эртарымашым организоватлымаш — политпросвет учреждений-шамычын пашаштышт ик тӱҥ задача. Тиде задачым илышыш пурташ эн первояк политпросвет учреждений-шамычым пашам йӧратыше пашаеҥ-шамыч дене комплектоватлыман да нуным РОНО кечын контролироватлен шогышаш. Но тидым РОНО шукыж годым монда.

Теве Параньгинский районышто таче марте 3 лудмо пӧртыштӧ вуйлатыше уке, улшо лудмо пӧрт вуйлатыше-шамыч денжат кӱлеш семын паша ок ышталт. Нуным поген паша ышташ туныктымаш, лекцийым лудмаш шуэн эртаралтеш. Районышто 2 лудмо пӧрт вуйлатыше велэ заочный тунеммаш дене авалтыме да нунижат шукерсек огыт тунем.

Ӱдымӧ жапыште Тоштояльский, Куянковский лудмо пӧрт-шамыч шке пашаштым моштен организоватленыт ыле, а нунын паша опытыштым моло лудмо пӧрт-шамычлан передаватлыме огыл. Верлашке лектын нунылан полыш пумаш случай гыч случайыш велэ лийын шога. Теве Илетский лудмо пӧртышкӧ РОНО-н политпросвет паша дене инспекторжо Вафин йолташ кунам миймыжымат ок шинче.

РОНО деч торашге огыл, райцентрысе соцкультура пӧрт пашам путырак начар ышта. Самодеятельный кружок-шамыч кокла гыч улыжат 8- еҥан драмкружок велэ пашам ышта, да тудыжат 2 постановкым шынденат, тыпланен.

Соцкультура пӧрт пелен самодеятельный кружокым организоватлаш селаште вий уке, мураш, кушташ тунуктышо уке манаш ок лий. Вет тиде селаште 200 утла комсомолец-шамыч улыт, нунын коклаште муренат, танцоватленат, музыкым шоктен моштышат шукын улыт. Вет нуно организатор деч посна, яра жапыштым урем вокген коштын эртарат.

Села покшелне садлан сайын печен шындыме площадь уло, но туштo шӱк шудо-шамыч гына кушкыт. Тиде верым мотор садыш, массылан культурно каныме верыш савырыме нерген ВЛКСМ райком ден РОНО-лан шоналтыман.

И. Краснов.

Йошкар-Ола УНХУ пелен СВБ ячейкым, пашам сайын ыштымыжлан, республиканский СВБ совет грамота да антирелигиозный библиотечка дене премироватлен.

Снимкыште: СВБ ячейкын секретарьже В. Н. Державин йолташ (шола гыч кудымшо) „троица" нерген беседым эртара.

Фото М. Чуршуковын.

Комсомольский организаций пашам сай ышта

„Чирки" колхоз пеленсе комсомольский организаций (Пектубаевский район) пашам начар огыл ышта. 1939 ийыште 13 комсомолец ыле гын, тений 26 комсомолец шотлалтеш. Нунын кокла гыч 10 ӱдыр.

Комсомольский организацийын секретарьже С. В. Москвин йолташ пашам план почеш ышта. Комсомольский собраний жапыште эртаралтеш. Комсомолец-шамыч чыланат общественный пашам иметлат. Нуно шке пашаштым шуктен шогат.

Р. Чеснаков йолташ шошо ага жапыште кече еда газетым йӱкын лудмашым эртарен. И. Чеснаков кече коден пырдыж газетым луктын. Комсомолец-шамыч икияш ӱдымаште паша нормым 120—180 процентлан теменыт. Нунын лӱмыштo йошкар онгаште эреак лийын.

И. Чеснаков.

НАЧАЛЬНЫЙ ШКОЛЫМ ПОХВАЛЬНЫЙ ГРАМОТА ДЕНЕ ТУНЕМ ЛЕКТЫЧ

Моло начальный школа - шамыч дене пырляк, 25-ше майыште Больше-Мушкинский начальный школат тунемме ийым кошартыш.

26-шо майыште 4 классын итоговый собранийже лие, собранийыште начальный школа пытарыме нерген свидетельствым да 5 отличниклан похвальный грамотам пуышт.

4 классыште тунемше - шамыч коклаште иктат второгодник уке, первый испытанийым чыланат „отлично" да „хорошо" отметка дене сдатленыт. **Росляков.**

ИК НЕУСПЕВАЮЩИЯТ УКЕ

20 майыште начальный школын 1—3 классыште тунемше-шамычын кеҥеж каникул тӱҥалын. Сотнурский средний школышто 2-шо марийский классыште тунемше-шамыч кугу куанымаш дене кеҥеж каникулыш кайышт. Кузе от куане, классыште тений ик неуспевающият уке.

Тиде классыште тунуктышо А. Г. Носова йолташ воспитательный пашам сай ыштымыж дене тыгай результатыш шуо. **П. Я.**

шамыч ятыр интересный темым муын кертыт.

СССР-ысе гражданский война годсо геройзмын примержым кунар муаш лиеш! Молодежьлан доблестный Йошкар Армийын великий организаторжо - шамычын — Ленинын, Сталинын рольыштым умылтарен пуман. Молодежьлан славный пролетарский полководец К. Е. Ворошилов, М. В. Фрунзе, С. М. Буденный нерген, Первый Конный армийын героический походшо нерген, Перекоп налмаш, Волочаевский бой да Йошкар Армий историйын моло славный страницыже вергенат умылтарыман.

Гражданский войнан геройжо-шамычын—Чапаевын, Щерсын, Пархоменкон, Лазон биографийыштым молодежь тунемшаш. **Военно-исторический вопрос шамыч дене комсомолецлан, молодежьлан да первояк комсомольский активлан вкусым пробуждатлымаш**—военный пропагандын эн кӱлешан задачыже.

Всеобщий воинский обязанность нерген законым умылтарымаш южо верлаште компанейски эрта. Комсомольский организаций-шамыч воинский присяга, Йошкар Армий ден Йошкар Военно-Морской Флотын бытше да героический учебныжо деле молодежым шагал ознакомитлат.

Всеобщий воинский обязанность нерген законым правильно да систематически умылтарыман, призывник-шамычым военный устав дене да Йошкар Армийын присягыже дене ознакомитлыман, тудын геройжо-шамыч нерген умылтараш кӱлеш, старший классласе тунемше-шамычым Йошкар Армий ден Йошкар Флотышто служитлаш ямдылыман. Тунемше-шамычын вниманийыштым тунемме ийым успешно пытарымашке направитлыман, призывник-шамыч коклаште неграмотность ден малограмотностьым ликвидироватлаш—комсомольский организаций, школа, колхоз, предприятий-шамычын неотложный задачышт.

Комсомольский организаций-шамыч осоавиахим да физкультурный коллектив дене пырля молодежым Йошкар Армийыште служитлашлан ямдылышаш улыт. Оборонный кружок-шамычым шукемдыман, военный модыш ден тактический учениым эртарымашым организоватлыман. Молодежьлан походшто выносливый лияш ямдылалтман, топографический картым лудаш тунемман, маскироватлалташ, естественный препятствий-шамычым преодолеватлаш да водный преградым форсироватлаш моштыман.

Материальный база да руководитель уке, манын ойлымаш основательный огыл. Стрелковый пашан состояныйжым терген налмеке пале лие: стрелковый тир-шамычым тичмашын огыт использоватле, Йошкар Армийын запасысе командирже-шамычым оборонный кружокын руководительыштлан огыт кучылт.

Стрелковый подготовка—молодежьын увлекатлалтме спортын эн сай военизированный видше. Осоавиахим Центральный Совет ворошиловский стрелок-шамычым ямдылашлан у программым утвердитлен. Тиде у программа эн сай осоавиахим организаций опытшо-шамыч почеш ышталтын. Тений 1 июль гыч у программа почеш тунуктымаш тӱҥалеш. Комсомольский организаций-шамыч у программа почеш стрелковый подготовкым решительно саемден, меткий, хладнокровный стрелок-шамычым ямдылышаш улыт.

Постоянный состав гыч организоватлыме аэроклубласе комсомольский организаций-шамыч эше шагал еҥан улыт да нуно полышым йодыт. Нунылан практический полышым пуман, курсант-шамыч коклаште идейно-политический пашам саемдыман, сознательный дисциплиным пеҥгыдемдышаш верч, материальный частым аралышаш верч, горючийым экономитлышаш да аэроклуб-шамычын пашаштым умбакыжат саемдышаш верч настойчиво кучедалман.

Чыла оборонный пашамат осоавиахим Совет-шамыч дене кылым кучыде ышташ огеш лий. Первичный осоавиахим организацийлаштат дисциплиным пеҥгыдемдыман, нунылан пашаштышт практический полышым пуман.

Советский молодежь кеч кунамат кидеш оружийым налын, кеч могай, кеч кушеч толын лекше тушманымат шалатен пытараш ямде лийман. Комсомольский организаций-шамычын пашашт—ВЛКСМ ЦК IX пленумын решенийжым большевистски реализироватлаш да Ленин—Сталин партий вуйлатыме дене мемнан родинан военный куатшым пеҥгыдемдышаш верч кучедалаш.

И. Цылин,

ВЛКСМ ЦК-н военно-физкультурный отделжым вуйлатышын заместительже.

100

30 майыште „Динамо" стадионеш (Йошкар-Ола) кенеж спортивный сезовым почмаш лийын.
Снимкыште (шола гыч пурлашке): физкультурник-шамычын парадышт; кӱшнӧ-кружокышто—гранатым кудалтымаште у республиканский рекордым установитлыше Н. В. Мартюшина йолташ: рейка гоч Н. П. Софронов йолташ тӧрштэ: кугу шведский эстафетын победительже-шамыч первый рядыште шинчат (шола гыч пурлашке): Д. П. Соколов, А. Н. Пайдемиров; кокымшо ряд (шола гыч пурлашке): В. К. Винокуров ден Р. Н. Кочетков; акрабат-шамыч выступатлат; эстафетын участникше финишыш толеш.
Фото М. Чуршуковын.

Оборонный пашам монденыт

Пектубаевский район „Ӱжара" колхоз пелен тений апрель тылзыште 20 ен дене осоавиахимон организацийым организоватлыме ыле. Организацийын председательжылан комсомолец М. Воронцов йолташым сайлышт. Но туге гынат, Воронцов йолташ эше пашашке пижын огыл. Оборонно-физкультурный тема дене лекцийым да значок-шамычлан нормым сдатлышашлан занятийым ик ганат эртарен огыл. Тудын деч занятий эртараш йодат гын, „кызыт вес паша уло" манеш.

А. Воронцов.

Колхозын кушмашыже

1931 ийыште Ронгинский районысо Тапшер ялеш 26 хозяйства дене „Йошкар кече" колхозым организоватлыме ыле. Ондакше колхозын 21 имньыже, икмыняр плугшо да тошто пу тырма шамычше гына улыт ыле. Тиддеч вара „Йошкар кече" колхоз шуко уланын да культуранын.

9 ий жапыште тиде колхоз 103 хозяйствыш шуын. Кызыт 68 пашазе имным иметла да 2 животноводческий фермыже уло. Нине фермылаште животноводство развиватлыме план тӱрыс шукталтеш. Свино - товарный фермыште 200 сӧсна да молочно - товарный фермыште 10 ушкал уло. Вольык поголовийым шукемдымылан 1939 ийыште Всесоюзный ял озанлык выставочный комитет „Йошкар кече" колхозым 2-шо степень дипломом дене премироватлен.

Колхозын мӱкш отарже уло. Пчеловодлан В. Таныгин йолташ ышта. Кодшо ийыште мӱкш отар деч 3200 тенге доходым налме.

Колхоз тыгак кӱкшӧ урожай верч кучедалмаштат чот тырша. 1939 ийыште ик гектар гыч кокла шот дене 12 центнер пырчан культурым налын.

1939 ийсе производственно-финансовый планым 195 процентлан темен. Тыгак государственный мо по поставка-шамычым 100 процентлан темен толеш.

Посна колхозник-шамыч И. Пономарев, Ф. Кузнецов, М. Бирюков да молат 1940 ийысе государственный заданийым таче кечылан 80 процентлан теменыт.

А. С. Виногоров.

Мотоциклет дене кошташ тунемыт

Марпединститутышто мотоциклист-шамыч кружокым организоватлымылан ынде кок ий эртыш. Кружокым Т. Ф. Бек йолташ вуйлата. Тудо ты кок ий жапыште чылаже 210 мотоциклистым производство деч кӱрылтде туныктен луктын. Нуно чыланат мотоциклетым сайын кучылт моштат, да ты пашаште мастарлыкыштым эреак йӧлтен шогат. Тиде кечылаште кружок адак 21 мотоциклистым туныктен лукшаш.

Кружокышто чыланат студент да шукыжым комсомолец - шамыч тунемыт. Теве физико-математический факультетыште тунемше студент-шамыч В. Суворов, Н. Торощина, Ефимов да литературный факультет гыч Баронова Валя институтышто эн сай мотоциклист улыт.

Ал. Абрамов.

ЧУВАШСКИЙ ЛИТЕРАТУРЫН ОСНОВОПОЛОЖНИКШЕ

(К. В. Ивановын шочмыжлан 50 ий теме)

1940 ий 2 июньышто, Чувашский художественный литературын основоположникше мужественный да талантливый поэт Константин Васильевич Ивановын шочмыжлан 50 ий теме.

К. В. Иванов 1890 ий 2 июньышто Башкирский АССР Слакбаш селаш (тунамсе Уфимский губерний Белебеевский уезд) чуваш кресаньык ешеш шочын.

Селасе школым пытарымек, Иванов Симбирск (кызыт Ульяновск) оласе Чувашский школыш тунемаш пурен. Тунеммын первый кечылаштыжак тудо шкенжын сай, примерный ученик улмыжым ончыктен. Яра жапыште тудо русский литературын классикше-шамычын произведенийыштым изучатлен. Тыгак тудым Шекспирын, Гетен да Гейнан бессмертный творенийышт интересоватлевыт.

1906 ийыште, Иванов тунемме Симбирский школышто, царский режим ваштареш забастовка увертаралтын. Забастовкышто тыгай требован ий шамыч лийыныт: школым учительский семинарийыш савыраш, тунемме программым кугемдаш, тунемше-шамычлан тыгай правам пуаш: собранийым эртараш, самообразований кружок-шамычым организоватлаш; Симбирск оласе театр ден библиотекылашке кошташ, тунемше-шамычын ойырымышт почеш периодический печатьым ыписыватлаш разрешитлаш, изи поступкым ыштыше тунемше-шамычым тунеммаш гыч лукмашым чараш.

Чуваш калыкын ончыкылык поэтше К. В. Ивановат, моло тунемше-шамыч дене пырля тиде требований-шамычым шукташ требоватлен.

Тиде революционный событий-шамыч К. В. Ивановын сознанийыштыже кугу палым коденыт. Тудым школа илыш велэ огыл, общественный илышат интересоватлаш тӱналын.

1907 ий 7 мартыште Иванов тунемме 10 еҥан первый классым пытареныт. Тунемше-шамыч коклаште луаткуд ияш Ивановат лийын. Политически ӱшанаш лийдыме еҥлан шотлалтын, „Волчий билет" дене тудлан мӧнгышкыжӧ толаш пернен. Но ик ий гыч Симбирский школа дирекций Ивановын талантшым шижын, шке школышкыжо уэш ӱжын да церковный литературым Чуваш йылмыш кусараш кӱштен.

1908 ийыште эн сай произведенийым—„Нарспим" возен.

1915 ий 8 апрельыште 24 ияш К. В. Ивановын шӱмжӧ йӱкшен.

К. В. Иванов литературный вреныш чувашский литературын пеш шагал да низкий качестван улмо жапыште пурен, улыжат тунам чуваш йылме дене религиозный-миссионерский литература-шамыч велэ лийыныт. Тыгай литература Ивановым куандарен кертын огыл Чувашский литература кушмаште К. В. Иванов основоположник улеш. Садланак тудын лӱмжӧ знаменательный. Тыште тудын заслугыжо кугу.

К. В. Ивановын творческий наследийже чувашский художественный литературын шӧртньӧ фондшо улеш. Кӱчык жапыште Иванов ятыр сай образ-шамычым создатлен. Тудын возымо „Нарспи" да икмыняр поэтический йомак-шамыч („Две дочери", „Вдова" „Железная теребилка"), ятыр лирический стихотворений пеш чаплын, художественно выразительнын возымо улыт.

К. В. Иванов „Нарспи" лӱман классический произведенийыштыже пычкемыш калыкын волгыдыш лекташ тыршымыжым да поян-шамыч дек шемер массын курымаш ненавистьшым ончыктен. Тиде поэмыште тыгай мечтам нумалше произведенийын главный геройжо Нарспи ден Сентер улыт. Нарспи пызырналт илыше чуваш ӱдыр. Тудо эксплоататор-шамыч ваштареш да чыла тошто илышын стройжо ваштареш протестоватла.

„Нарспи" поэма, герой-шамычын трагический колымаш дене пыталтеш, но туге гынат поэмын идейже пызырналтше калыкым ончыко, волгыдыш ӱжмаш пеш палын, илышлан келшышын ончыкталтын — тыште тудын подлинный народный характерже.

Калыкын поэзийжым мастарын пользоватлымыж дене К. В. Иванов ятыр чапле йомак-шамычым создатлен. Тудын йомакше-шамыч чуваш калыкын бытшым да чаянийжым келгын умлымаш дене отличатлалтыт.

К. В. Иванов шке калыкшын устный поэзийжым, тудын поэтический культуржым нӧлташ уло кумылжо дене тыршен. Чыла тиде — К. В. Иванов чуваш калыкын кугу талантше улмым ончыкта.

Великий Советский эпохышто, Ленин-Сталин партий вуйлалтыме дене, СССР-ысе чыла калык дене пырля, чуваш калыкат наслилий ден гнет деч йӧршешлан утаралтын. Кызытсе пиалан илышыште чуваш калык шке йӧратыме первый поэт К. В. Ивановын шочмыжлан 50 ий теммашым кугу йывыртымаш созналний дене отмечатла.

Михаил Юрьев,
Чувашский комсомольский „Самрӓк Большевик" газетын ответ. редакторжо.

Отв. редакторын заместительже— *В. М. БОРИСОВ.*

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР А—505. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.